

У висновках відмітимо, що адміністративне право є системоутворюючим елементом правового механізму забезпечення ефективності правоохоронної діяльності. Саме воно визначає межі владних повноважень, забезпечує правовий порядок у сфері публічного управління та гарантує дотримання прав людини при застосуванні державного примусу.

Посилення ролі адміністративного права у сфері правоохоронної діяльності є запорукою формування демократичної, підзвітної та правової держави, у якій реалізація публічних інтересів відбувається з безумовною повагою до гідності, свобод і прав кожної людини.

Література

1. Наукова концепція законодавчого забезпечення діяльності органів правопорядку України. С. 4. URL. <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33251.pdf>.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. Офіційний вісник України. 2015. №4. Ст. 67. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>
3. Забезпечення прав людини правоохоронними органами. С.В. Петков. І.В. Іванов, Ю.В. делія; за заг. Ред.. д.ю.н., проф.. С.В. Петкова. К. : КНТ, 2022. С. 4. URL. <https://tnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/B8-1.pdf>
4. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. №2939. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. ст. 314. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-557-3-21>

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Михайленко О. О.

*аспірант кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності,
Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого,
«Міжрегіональна Академія Управління Персоналом»
м. Київ, Україна*

В умовах воєнного стану в Україні стала очевидною необхідність криміналізації діянь колабораціонізм [1, с. 8]. З 2022 року Кримінальний

кодекс України передбачає форми колабораціонізму, а також підстави відповідальності [2] та має дві нові статті – колабораціонізм (стаття 111-1) та пособництво державі-агресору (стаття 111-2) [2]. Так, в Україні станом на 15 червня 2024 року правоохоронні органи відкрили 9179 кримінальних проваджень за статтею про колабораційну діяльність [3]. На думку деяких науковців сучасний термін «колабораціонізму» є змістовним соціально-психологічним та етичним явищем-феноменом. Таке правове явище як «колабораціонізм» охоплює деякі із форм державної зради-співробітництва населення з окупаційною владою, її представниками, країною-агресором через різноманітні дії у військовій, економічній, політичній, інформаційній та інших сферах життєдіяльності [4, с. 72]. Інші автори пропонують подібний підхід а саме: «колабораціонізм характеризується співробітництвом або взаємодією з противником (державою-агресором), така поведінка завдає шкоди інтересам держави. Розуміння цієї діяльності як свідомої, добровільної та стратегічної за своєю природою [5, с. 36]. На думку Ю. В. Василенко до ознак колабораційної діяльності відносяться наступні: (а) діяльність осіб (як правило, громадян України), спрямована на співпрацю з державою-агресором на шкоду Україні; (б) така діяльність має місце під час періоду окупації, (в) така діяльність може бути як вимушеною, так і добровільною [6, с.3]. Зазначимо, що метою колабораційної діяльності є завдання шкоди державному суверенітету, територіальній цілісності та безпеці країни [4, с. 73]. Виходячи із положень Кримінального кодексу України [2] колабораційною діяльністю згідно з законодавством визнається:

- публічна підтримка агресії проти України або заперечення її факту: публічне заперечення збройної агресії проти України та окупації частини території; заклики до підтримки рішень та дій держави-агресора, окупаційної адміністрації, співпраці з ними; невизнання державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях;

- організація й проведення політичних заходів та спільна інформаційна діяльність з державою-агресором, окупаційною владою: проведення чи взяття участі у різноманітних заходах політичного характеру: з'їздах, зборах, мітингах, демонстраціях на підтримку держави-агресора й окупаційної влади; інформаційна діяльність зі створення, використання, поширення інформації спільно з державою-агресором та окупаційною владою [2];

- пропаганда в закладах освіти: підтримка та пропаганда військової агресії проти України; підтримка країни-агресора та окупаційної влади; впровадження стандартів освіти держави-агресора [2]. А також співпраця та зайняття посад в окупаційних та воєнізованих формуваннях країни-агресора, передача різноманітних матеріальних цінностей країни-агресора [2].

Єдиних підходів визначення видів колабораціонізму в наукових працях не існує.

Окремі автори розрізняють види колабораціонізму, а саме: (1) вимушений колабораціонізм; (2) добровільний колабораціонізм,

(3) ідеологічний колабораціонізм [7, с. 252]. Деякі автори розмежовують види колабораціонізму, що (1) передбачає політичну угоду з окупантом; (2) «кооперування» з окупаційною владою у цивільних галузях; (3) колабораціонізм як «спільне ведення війни» на боці окупаційних сил, (4) гуманітарний колабораціонізм, (5) побутовий та (6) політичний колабораціонізм тощо [8, с.97]. Інші автори наводять також такі типи колабораціонізму: (а) воєнний колабораціонізм; (б) економічний колабораціонізм; (в) політико-адміністративний колабораціонізм; (г) побутовий колабораціонізм [1, с. 5; 9, с. 194]. Зазначимо, що національна судова практика та окремі автори виокремлюють інші види колабораціонізму, зокрема «адміністративний» колабораціонізм [10] у сфері охорони здоров'я. Відмітимо, також що колабораційна діяльність в українському кримінальному праві охоплює різні форми співпраці з державою-агресором, які поділяються на два основні види: публічний і приватний. Публічна колаборація включає співпрацю з окупаційними органами влади та військовими, тоді як приватна стосується економічної співпраці з підприємствами країни-агресора [11, с.108]. Отже, кримінально-правовий аспект видів колабораційної діяльності полягає в тому, що вона є злочином проти основ національної безпеки, що передбачає відповідальність за публічне заперечення збройної агресії, підтримку дій держави-агресора, співпрацю з окупаційною владою та пропаганду. Відповідальність встановлюється статтею 111-1 Кримінального кодексу України.

Література

1. Волков М. С. Міжнародно-правові механізми боротьби з колабораціонізмом в умовах міжнародних конфліктів. *Академічні візії*. 2024. Вип.32. С.1-12. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12635732>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. В Україні за колабораціонізм відкрили понад 9 тисяч проваджень, а третина вироків – за пости в однокласниках. URL.: <https://zmina.info/news/v-ukrayini-za-kolaboraczionizm-vidkryly-ponad-devyat-tysyach-provadžhen-a-tretyna-vyrokov-za-posty-v-odnoklasnykah/>
4. Янішевська К. Д., Крисько А. С. Загальнотеоретичні аспекти та класифікація колабораційної діяльності як кримінально-правового явища. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Випуск 4(56). С.71-76. URL: [https://doi.org/10.20535/2308–5053.2022.4\(56\).269622](https://doi.org/10.20535/2308–5053.2022.4(56).269622)
5. Матюшенко О. І., Лігун А. І. Колабораційна діяльність: проблемні питання та перспективи їх вирішення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 6. С. 36-42. <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.2.6>
6. Василенко Ю.В. Колабораційна діяльність: кримінально-правова характеристика складу кримінального правопорушення. *Часопис*

Київського університету інтелектуальної власності та права. № 1 (2022). С. 3-8 DOI 10.32782/chasopyskiiivp/2022-1-1

7. Часник М. І. Міжнародні підходи до визначення і кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність (на прикладі Австрії та Ліхтенштейну). *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3. С. 251-255. <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.51>

8. Vyhivskiy I. Countering collaborationism in the context of armed conflict. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2024. No.10(3) pp.96-103. doi: 10.30525/2256-0742/2024-10-3-96-103.

9. Сьомін С. В., Комашко В. В. Сучасна парадигма колабораціонізму в умовах російського вторгнення в Україну: історико-правовий аналіз. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 194-201.

10. Колабораціонізм у медицині: національна судова практика та вимоги міжнародного гуманітарного права. URL: <https://mipl.org.ua/kolaboraczionizm-u-medyczyni-naczionalna-sudova-praktyka-ta-vymogy-mizhnarodnogo-gumanitarnogo-prava/>

11. Ємельянов Р. О., Єлаєв Ю. Л. Кримінально-правова характеристика колабораційної діяльності. *Публічне право*. 2023. № 3 (51). С.100-108. DOI 10.32782/2306-9082/2023-51-11

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-557-3-22>

КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ДЕРЖАВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСАХ

Морозова П. О.

*студентка факультету міжнародного та європейського права,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Кібербезпека та захист даних громадян набувають особливого значення в умовах цифрового розвитку державного управління. Сьогодні електронні реєстри й застосунки, включно з платформою «Дія», виступають ключовим каналом комунікації та надання послуг між владою та громадянами. Під час війни ризики несанкціонованого доступу до інформаційних систем, кібератак і витоку персональних даних зростають, що ускладнює захист прав людини. Надійний захист персональної інформації вимагає не лише технічних рішень, а й ефективного адміністративно-правового регулювання, оскільки саме правові процедури формують систему захисту громадян у цифровому середовищі. Тому вивчення адміністративно-